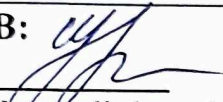

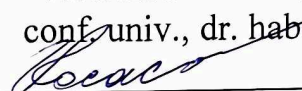
MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE
ȘCOALA DOCTORALĂ *STUDIUL ARTELOR ȘI CULTUROLOGIE*

APROB: 	APROB:
Doctor în studiul artelor, Profesor universitar Svetlana BADRAJAN Director Școală doctorală <i>Studiul</i> <i>artelor și culturologie</i>	Doctor în studiul artelor, Profesor universitar Tatiana BEREZOVICOVA Președinte al Consiliului Științific al AMTAP Proces verbal nr. 11 din 19.06.2025

CURRICULUM
la disciplina

**CERCETĂRI AVANSATE ÎN STUDIUL
ARTELOR PLASTICE ȘI DECORATIVE**
ciclul III de studii universitare (Doctorat)

Domeniul de formare profesională:	<i>65. Studiul artelor și culturologie</i> <i>651. Arte vizuale</i>
Programul de studiu:	<i>651.3. Arte plastice și decorative (creație, cercetare)</i>
Forma de învățământ:	(cu frecvență/ cu frecvență redusă)

Autor:
Victoria Rocaciuc,
conf. univ., dr. hab.

(semnătura)

Chișinău, 2025

CUPRINS

I.	Preliminarii	2
II.	Repere conceptuale	2
III.	Competențe generale ale disciplinei	3
IV.	Competențe specifice ale disciplinei	4
V.	Administrarea disciplinei	4
VI.	Unități tematice și repartizarea orientativă a orelor	5
VII.	Obiectivele de referință și unități tematice	6
VIII.	Organizarea lucrului individual al studentului	14
IX.	Evaluarea disciplinei	15
X.	Bibliografie	16

I. PRELIMINARII

Cercetări avansate în studiul artelor plastice și decorative este un curs teoretic destinat doctoranzilor din cadrul Ciclului III, Școala Doctorală „Studiul Artelor și Culturologie”. Cursul este prevăzut pentru 30 ore de contact direct (cu frecvență) și 8 ore (cu frecvență redusă) și face parte din programele de studii doctorale.

Această disciplină are un dublu rol:

- **Informativ** – oferă doctoranzilor informații despre tendințele actuale în domeniul cercetării, aspectele transdisciplinare ale artei, morfologia, iconografia, mediile și procedeele artistice moderne și contemporane, precum și despre teoriile artei moderne și postmoderne europene.
- **Formativ** – contribuie la dezvoltarea unei atitudini perceptive creative, educând capacitatea de cercetare analitică, formarea conștientă a gustului estetic, abilitatea de analiză și judecata de valoare. Cursul urmărește să ofere doctoranzilor o perspectivă asupra dinamicii sistemelor teoretice și științifice privind investigarea aspectelor formale ale artei în diferite etape istorice, inclusiv în perioadele modernă și contemporană. De asemenea, sunt abordate limbajele și tipologiile artistice în raport cu cerințele cadrului cultural și tehnologic al modernității europene. Se evidențiază evoluția și principalele aspecte teoretice ale artei din perspectivă ierarhică, morfologică și hermeneutică.

Metodele de predare și învățare utilizate includ: prelegerea magistrală, prelegerea cu oponent, seminarul-dezbatere, conversația, jocul, studiul de caz, discuția ghidată, explicația, problematizarea, brainstormingul, exersarea, analizarea, audierea, vizualizarea și lucrul în echipă. Cursul promovează atât competențele digitale de bază, cât și cele avansate.

Doctoranzii își vor perfecționa cunoștințele și își vor demonstra capacitatea de cercetare prin elaborarea unor proiecte individuale și de echipă, atât în cadrul cursurilor, cât și la seminare (prezentări PowerPoint, comentarii, minieseuri, postere, studii de caz, teste de evaluare etc.).

Având în vedere posibilitatea desfășurării studiilor în format hibrid, se recomandă accesul la internet și utilizarea unor platforme educaționale și biblioteci digitale, precum: Google Classroom, Google Arts & Culture, Internet Archive, Google Podcasts, Padlet, LearningApps, Canva, Wakelet, Google Forms, Quizziz etc.

Limba de instruire: română

Scopul cursului

Cursul *Cercetări avansate în studiul artelor plastice și decorative* își propune să dezvolte abilitățile doctoranzilor de a investiga fenomenul artistic prin consolidarea competențelor teoretico-analitice în domeniul limbajului vizual și al formelor de manifestare artistică, atât vechi, cât și contemporane. De asemenea, vizează formarea unei viziuni de ansamblu asupra evoluției stilurilor și curentelor artistice, precum și familiarizarea cu biografiile și lucrările teoreticienilor de referință, ale criticilor de artă și curatorilor.

Un alt obiectiv al cursului este aprofundarea cunoștințelor în domeniul metodologiei și istoriei cercetării în artele plastice, care vizează:

- înțelegerea diverselor concepte teoretice dezvoltate de-a lungul secolelor;
- identificarea metodelor aplicabile în investigarea fenomenelor artistice și obținerea de noi cunoștințe în domeniul artelor plastice și decorative.

Cursul este destinat doctoranzilor din cadrul doctoratului la specialitatea 651.3. Arte plastice și decorative (Creație). Activitățile didactice includ lecții teoretice și seminare, în cadrul cărora doctoranzii vor prezenta referate pe teme stabilite de comun acord cu titularul cursului.

II. REPERE CONCEPTUALE

Cercetări avansate în studiul artelor plastice și decorative este o disciplină științifică complexă, orientată spre investigarea artelor plastice în întreaga lor diversitate. Cunoașterea, înțelegerea și aprecierea obiectivă a fenomenelor artistice necesită o abordare holistică, bazată pe cunoștințe aprofundate nu doar în domeniul istoriei și teoriei artelor, ci și în domenii adiacente precum istoria culturii, mitologia, semiotica și semiologia, filosofia, istoria artelor etc. De asemenea, presupune aplicarea unor metode variate de studiere a artelor plastice și decorative în contextul mai larg al culturii artistice generale. Aceste aspecte justifică integrarea disciplinei *Cercetări avansate în studiul artelor plastice și decorative* în sistemul general al științelor și impun o cultură științifică și artistică solidă în acest domeniu.

Totodată, această disciplină de studiu are un caracter specific: prin natura obiectului său de cercetare, care reflectă esența artistică a fenomenului plastic, impune respectarea rigorilor științifice și recurgerea la metode proprii artei. Astfel, activitatea criticului de artă sau a artistului plastic trebuie să fie atât una științifică, cât și artistică, combinând analiza metodologică cu sensibilitatea estetică.

Cercetări avansate în studiul artelor plastice și decorative, precum și metodologia teoretică joacă un rol esențial în acest proces, deoarece tipul de cunoștințe pe care îl dobândim depinde direct de metodele științelor cercetate cu scopul aplicativ. Prin urmare, formarea unui specialist în acest domeniu presupune, în primul rând, dotarea acestuia cu un set de metode adecvate pentru cercetarea multiaspectuală a obiectului artistic.

Pentru o orientare corectă în domeniul *Cercetări avansate în studiul artelor plastice și decorative*, este absolut indispensabilă cunoașterea realizărilor trecutului, a istoriei esteticii și a teoriilor fundamentale ale artelor plastice. Acestea înglobează viziuni, concepte și metode elaborate de diverși savanți de-a lungul timpului și constituie baza formării unui cercetător în domeniul artelor plastice. În plus, aceste cunoștințe oferă un fundament solid nu doar pentru cercetători, ci și pentru practicieni (651.3. Arte plastice și decorative (Creație)), contribuind la elaborarea unor teze de doctorat cu o reală valoare științifică.

III. COMPETENȚE GENERALE ALE DISCIPLINEI

Competențe profesionale:

CP1. Dobândirea și aprofundarea cunoștințelor teoretice și istorice în domeniul filosofiei și metodologiei științifice, precum și aplicarea acestora în investigarea artelor plastice.

CP2. Selectarea și utilizarea metodelor de cercetare adecvate, în concordanță cu natura obiectului de studiu, pentru obținerea unor rezultate veridice și relevante.

CP3. Identificarea și integrarea tehnologiilor moderne de informare în analiza iconografică și iconologică.

CP4. Aplicarea cunoștințelor fundamentale și aplicative din domeniul studiului artelor în investigarea fenomenelor din artele vizuale.

CP5. Valorificarea cunoștințelor și a abilităților analitice în elaborarea, promovarea și soluționarea sarcinilor științifice și de creație.

CP6. Elaborarea și susținerea publică a tezei de doctorat, prin aplicarea integrată a cunoștințelor și competențelor acumulate pe parcursul studiilor.

Competențe transversale:

CT1. Proiectarea, organizarea și desfășurarea procesului de cercetare, aplicând cunoștințele și abilitățile acumulate în cadrul studiilor anterioare.

CT2. Aplicarea deprinderilor de activitate eficientă de sine stătătoare și în echipă în scopul autoperfecționării și adaptabilității la cerințele pieței muncii.

CT3. Autoevaluarea obiectivă și identificarea oportunităților de formare continuă pe tot parcursul vieții.

IV. COMPETENȚE SPECIFICE ALE DISCIPLINEI

Prin studierea disciplinei studenții doctoranzi vor fi capabili la nivel de:

1. Cunoaștere și înțelegere:

- ✓ Să conștientizeze importanța cercetărilor științifice avansate în domeniul teoriei, istoriei și practicării artelor plastice;
- ✓ Să conștientizeze rolul teoriei în procesul cercetării științifice;
- ✓ Să înțeleagă și să interpreteze critic conceptele științifice emise în diverse epoci istorice;

2. Aplicare:

- ✓ Să cunoască și să aplice diferite metode de cercetare a artelor plastice;
- ✓ Să se orienteze în literatura de specialitate în domeniul studierii artelor plastice și decorative;
- ✓ Să identifice și să compare diferite metode de cercetare a fenomenelor artei vizuale;
- ✓ Să cunoască și să aprecieze adecvat ideile și conceptele teoretice și estetice în domeniul artelor plastice;
- ✓ Să selecteze și să aplice metodelor eficiente pentru studierea creației plastice și a celei decorative;

3. Integrare:

- ✓ Să utilizeze metodele științifice elaborate în istoriografia universală în procesul scrierii tezelor de doctorat;
- ✓ Să utilizeze cunoștințele acumulate din examinarea diferitelor concepte științifice pentru interpretarea și aprecierea corectă a fenomenelor examinate în teze;
- ✓ Să integreze cunoștințele teoretice în domeniul metodologiei cercetării și istoriei artelor plastice cu abilitățile practice de analiză a operelor artistice.

V. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Studii cu frecvență

Codul disciplinei	Anul de studii	Semestru	Total ore			Nr. de ore pe tipuri de activități*				Forma de evaluare	Nr. EC TS	Responsabil pe disciplină
			Total	Contact direct	Studiu Individual	C	S	L/P	I			
F.02.O.006	I	II	210	30	180	1	1			Examen	7	Rocaciuc V.
Total pe disciplină			210	30	180	1	1				7	

Studii cu frecvență redusă

Codul disciplinei	Anul de studii	Semestru	Total ore	Nr. de ore pe tipuri de activități*	Forma de evaluare	Nr. EC TS	Responsabil pe disciplină
-------------------	----------------	----------	-----------	-------------------------------------	-------------------	-----------	---------------------------

	<i>i</i>		<i>Tota l</i>	<i>Contac t Direct</i>	<i>Studiu Individua l</i>	<i>C</i>	<i>S</i>	<i>L/ P</i>	<i>I</i>			
F.02.O. 006	I	II	210	8	202	1	1			Exame n	3	Rocaciuc V.
Total pe disciplin ă			210	8	202	1	1				3	

Notă *: C = curs, S = seminar, L = ore de laborator, practice, I – ore individuale asistate de profesor.

VI. UNITĂȚI TEMATICE ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR*

<i>Nr.</i>	<i>Unități tematice</i>	<i>Numărul de ore</i>					
		<i>Contact direct</i>				<i>Studiu individ.</i>	<i>Total</i>
		<i>C</i>	<i>S</i>	<i>P/L</i>	<i>I</i>		
	Anul I, semestrul II						
1.	Fenomenul artistic. Morfologia artei. Principalele principii de clasificare a artelor.	2	2			20	24
2.	Conceptul despre artele spațiale și artele temporale.	2	2			20	24
3.	Conceptul despre artele expresive și artele figurative. Alte concepte artistice.	2	2			20	24
4.	Specificul diferitelor genuri de arte.	2	2			20	24
5.	Funcțiile artei.	2	2			20	24
6.	Procesul creativ artistic. Apariția, dezvoltarea și conturarea ideii.	1	1			10	12
7.	Imaginea artistică. Conceptul general de simbol în artă. Simbolul, alegoria și mitul.	1	1			10	12
8.	Conceptele de stil artistic, tendință, tehnică și manieră artistică.	1	1			20	22
9.	Interpretarea operei de artă. Atitudinile artistice ale publicului, receptarea operei de artă.	1	1			20	22
10.	Axiologia și conflictul valorilor în plan istoric.	1	1			20	22
	TOTAL	15	15			180	210

*Nr. de ore este indicat pentru studiile cu frecvență.

<i>Nr.</i>	<i>Unități tematice</i>	<i>Numărul de ore</i>					
		<i>Contact direct</i>				<i>Studiu individ.</i>	<i>Total</i>
		<i>C</i>	<i>S</i>	<i>P/L</i>	<i>I</i>		
	Anul I, semestrul I						
1.	Fenomenul artistic. Morfologia artei și conceptele despre artă.	1	1			50	22
2.	Specificul diferitor genuri de arte. Funcțiile artei.	1	1			50	22
3.	Procesul creativ artistic. Apariția, dezvoltarea și conturarea ideii. Imaginea artistică. Conceptul general de simbol în	1	1			51	53

	artă. Simbolul, alegoria și mitul.						
4.	Interpretarea operei de artă. Atitudinile artistice ale publicului, receptarea operei de artă. Axiologia și conflictul valorilor în plan istoric. Interpretarea operei de artă.	1	1			51	53
		4	4			202	210

*Nr. de ore este indicat pentru studiile cu frecvență redusă.

VII. OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ ȘI UNITĂȚI TEMATICE

N r.	Obiectivele de referință	Unități tematice
1.	Explicarea noțiunilor „fenomenul artistic”, „morfologia” și „clasificarea”. Înțelegerea specificului evoluției teoriilor despre artă. Cunoașterea conceptelor și teoriilor artelor.	Tema 1. Fenomenul artistic. Morfologia artei. Principalele principii de clasificare a artelor. Fenomenul artistic reprezintă totalitatea manifestărilor artei în diverse forme, contexte și perioade istorice. Acesta include atât procesul de creație artistică, cât și modalitățile de receptare și interpretare a operelor de artă. Fenomenul artistic nu se limitează doar la produsul finit al actului creativ, ci implică și relațiile complexe dintre artist, operă și public, influențate de factori culturali, sociali, istorici și estetici. Într-o perspectivă teoretică, fenomenul artistic poate fi analizat din mai multe unghiuri: estetic, filosofic, psihologic, sociologic, istoric etc. Fenomenul artistic este, prin natura sa, dinamic și interactiv, adaptându-se la schimbările de mentalitate și tehnologie, păstrând însă, în esență, funcția sa principală: aceea de a comunica, de a exprima și de a genera experiențe estetice semnificative. Arta există ca un ansamblu de genuri distincte, aflate într-o relație de interdependență. Fiecare dintre acestea dispune de un specific ireductibil, de posibilități proprii de expresie și de mijloace prin care își poate depăși limitele: verbale – în literatură, sonore – în muzică, volumetric-plastice – în sculptură etc. Genurile artei reprezintă forme ale activității artistico-creatoare, diferențiate prin modalitatea de materializare a expresiei estetice a artistului, care configurează un spațiu și un timp propriu creației sale. Morfologia (din gr. <i>μορφή</i> – „formă” și <i>λόγος</i> – „învățătură”) desemnează studiul formei și structurii unui domeniu, în acest caz – structura internă a sistemului artelor. Orice „teorie a artei” nu are un caracter exclusiv științific-descriptiv, ci unul proiectiv și creativ. De regulă, teoriile artei se elaborează în cadrul filosofiei, unde se formulează concepte și viziuni asupra a ceea ce ar putea fi arta. Fiecare astfel de teorie constituie un model propus artiștilor pentru a fi aplicat în practică. În perspectivă istorică, au existat numeroase

		asemenea modele, toate exercitând o influență semnificativă asupra evoluției fenomenului artistic. În secolul al XIX-lea au fost realizate multiple încercări de a descrie interdependențele și relațiile dintre diferitele arte, remarcabile în lucrările lui F. W. J. Schelling, G. W. F. Hegel și A. Schopenhauer. În cadrul acestor investigații, fie un domeniu artistic, fie altul era considerat superior și mai desăvârșit în raport cu celelalte. În prezent, teoria artei a evoluat către conceptul echivalenței principiale a tuturor formelor de expresie artistică.
2.	Înțelegerea esențelor conceptelor despre artă. Conștientizarea diferențelor între evoluție și revoluție. Înțelegerea fenomenelor tradiție și inovație. Cunoașterea principiilor de clasificare a artelor.	Tema 2. Conceptul despre artele spațiale și artele temporale. S-au formulat diverse clasificări ale artelor, fiecare evidențiind, din perspective distincte, atât specificul fiecărui domeniu artistic, cât și unitatea acestora. Una dintre clasificările fundamentale se bazează pe caracteristicile spațio-temporale ale materialelor utilizate în procesul artistic, delimitând trei categorii principale: 1. Arte spațiale (arhitectura, sculptura, pictura etc.), denumite și arte statice sau arte obiectuale. Acestea sunt percepute preponderent vizual, operează cu forma și pot doar sugera mișcarea. 2. Arte temporale (literatura, muzica), cunoscute și sub denumirea de arte dinamice sau arte procesuale. Aceste forme de expresie artistică sunt percepute prin auz și se bazează pe mișcare, fără a implica reprezentări formale vizuale. 3. Arte spațio-temporale (teatrul, cinematografia etc.), clasificate și ca arte sintetice. Acestea sunt percepute simultan prin văz și auz, integrând și unificând elemente din domeniile artistice anterioare prin intermediul sintezei artistice.
3.	Cunoașterea principalelor preocupări teoretice despre artă din Antichitate până în prezent. Înțelegerea conceptelor fundamentale ale teoriei artei. Cunoașterea principalilor exponenți ai gândirii estetice contemporane.	Tema 3. Conceptul despre artele expresive și artele figurative. Alte concepte artistice. O altă clasificare regăsită în literatura de specialitate împarte artele în arte figurative și arte expresive. Figurativitatea desemnează gradul de corespondență a imaginilor artistice cu realitatea obiectivă, în timp ce exprimarea reprezintă dimensiunea ideatică și emoțională inerentă operei de artă. Orice formă artistică înglobează atât caracteristici figurative, cât și expresive, însă unele discipline tind să privilegieze reprezentarea mimetică, în timp ce altele pun accent pe exprimarea directă a semnificației ideatico-artistice, fără recurs la imitația realității. Cele două clasificări sunt sintetizate în schema propusă de M. S. Kagan, în care domeniile artistice sunt organizate în trei sectoare – arte spațiale, arte temporale și arte spațio-temporale. La exteriorul acestui sistem sunt plasate artele figurative, iar în

		interiorul său, artele expresive, evidențiind astfel complementaritatea dintre aceste două dimensiuni ale creației artistice.
4.	Înțelegerea conceptelor fundamentale ale teoriei artelor. Cunoașterea principalilor personalități ai gândirii despre artă.	Tema 4. Specificul diferitelor genuri de arte. Sculptura este o formă de artă figurativă care oferă o reprezentare volumetric-spațială a corpului material în spațiul real. Cuvântul „sculptură” provine din latinescul <i>sculpere</i>, care înseamnă „a ciopli, a sculpta”. Totuși, din perspectiva tehnicii de realizare, sculptura poate fi asociată în egală măsură și cu o altă activitate umană fundamentală – modelarea, adăugarea de volume și atașarea de detalii. Tehnica ciopririi constă în îndepărtarea excesului de material, în timp ce modelarea presupune adăugarea acestuia. Domeniul principal al sculpturii este reprezentarea frumuseții și forței umane, a stărilor sufletești și a trăirilor dramatice, însă exclusiv prin mijloace plastice. Pictura Scopul picturii este de a reprezenta lumea vizibilă pe o suprafață bidimensională prin intermediul desenului și culorii. Desenul constituie principalul mijloc de expresie, însă culoarea joacă un rol esențial în definirea imaginii artistice. Pictura oferă privitorului bogăția relațiilor cromatice și luminoase, surprinse în dinamica lor, în nuanțele subtile și în contrastele variate. Spre deosebire de sculptură, pictura creează iluzia spațiului pe o suprafață plană, utilizând două tipuri de perspectivă artistică: perspectiva directă și perspectiva inversă. Perspectiva directă presupune o proiecție a realității din punctul de vedere al unui observator fix, care devine centrul imaginar al compoziției. Dimensiunile figurilor se micșorează pe măsură ce se îndepărtează de privitor, iar liniile obiectelor reprezentate converg către orizont. Perspectiva inversă, în schimb, nu are un centru fix de proiecție, fiind caracterizată printr-o multitudine de puncte de vedere. Aceasta permite o reprezentare mai amplă a evenimentelor, în care dimensiunile figurilor cresc odată cu îndepărtarea față de privitor. Liniile obiectelor nu converg către orizont, ci se deschid spre exterior. În cazul icoanelor, de exemplu, obiectele sau corpurile par desfășurate pe suprafața plană a imaginii. O casă nu este redată doar din două unghiuri, ci din trei sau patru, iar în reprezentarea chipului uman se combină elemente de profil și de față. La fel ca pictura, sculptura se clasifică, în funcție de destinația sa, în sculptură de șevalet, sculptură decorativă și sculptură monumentală. Sculptura de șevalet este o formă artistică autonomă, destinată expunerii individuale. Sculptura decorativă este strâns legată de arhitectură și de mediul natural, având un rol

		ornamental. Sculptura monumentală, din punct de vedere formal, se apropie de sculptura decorativă, însă se distinge printr-un caracter mai independent și mai elevat, având o profundă încărcătură socială și simbolică. Grafica și artele decorative la fel au trăsături specific distinctive, dar și elemente comune.
5.	Înțelegerea principiilor funcției ale artei. Cunoașterea principalilor exponenți ai gândirii artistice la diferite etape istorice.	Tema 5. Funcțiile artei. Funcțiile artei sunt extrem de diverse, ceea ce impune necesitatea unei sistematizări a acestora. M. S. Kagan le clasifică în cinci grupe, în funcție de obiectele asupra cărora se exercită fiecare funcție. Aceste obiecte sunt: natura, societatea, omul, cultura și activitatea artistică propriu-zisă. Funcțiile artei în raport cu omul 1. Funcția de umanizare – Nevoia de artă reprezintă procesul de desprindere a omului din starea sa primitivă, ridicându-l deasupra nevoilor biologice și utilitare. Arta a fost un factor de spiritualizare și dezvoltare a potențialului uman încă din perioadele preistorice, contribuind la evoluția sa emoțională și intelectuală. Astfel, arta dezvoltă spiritualitatea umană, contribuind la umanizarea individului și la înălțarea sa spirituală globală. 2. Funcția hedonică – Arta oferă plăcere estetică, educând și rafinând sensibilitatea umană. Este adesea percepută ca un joc festiv și inspirațional. 3. Funcția de auto-definire – Arta contribuie la formarea identității individuale, oferind un spațiu pentru introspecție și afirmare a unicității fiecărei persoane. 4. Funcția comunicativă – Arta extinde experiența umană prin personajele și poveștile sale, facilitând empatia și înțelegerea profundă a altor perspective. 5. Funcția compensatorie – Arta oferă alinare emoțională, compensând tensiunile și monotonia vieții cotidiene prin evadare, reflecție și armonizare spirituală. 6. Funcțiile sociale – Arta consolidează coeziunea socială, fie prin estetizarea ritualurilor și structurilor sociale, fie prin promovarea unor modele de comportament conforme valorilor societății. 7. Funcția de relaționare cu natura – Arta nu doar reflectă natura, ci și o transformă estetic (ex. arhitectura peisagistică). Evoluția percepției asupra naturii influențează tendințele artistice. 8. Funcția de raportare la cultură – Arta este „oglinda” culturii și un mijloc de comunicare între culturi. Ea poate anticipa viitorul prin

		opere utopice sau distopice. 9. Funcția de autoreglare – Artă își modelează propria evoluție, oscilând între tradiție și inovație. Uneori se aliniază la modele consacrate (clasicism), alteori rupe cu acestea (modernism). Dinamica funcțiilor Importanța funcțiilor artei variază în funcție de domeniul artistic, contextul istoric și viziunea creatorului. Unele epoci pun accent pe socializare, altele pe individualizare sau estetică pură. Artă rămâne un sistem dinamic, adaptându-se continuu la nevoile umane, sociale și culturale.
6.	Cunoașterea etapelor procesului artistic. Cunoașterea principalilor teoreticieni și operelor acestora consacrate procesului artistic.	Tema 6. Procesul creativ artistic. Apariția, dezvoltarea și conturarea ideii. Structura procesului de creație artistică Creația artistică se desfășoară în trei etape: nașterea conceptului, dezvoltarea acestuia și materializarea lui. Procesul se încheie atunci când conceptul se „stinge” în produs. 1. Nașterea conceptului: Conceptul poate apărea din stimuli externi sau din adâncurile imaginației artistului. Succesul unei lucrări depinde de poeticitatea conceptului. Dacă conceptul este abstract sau pur informativ, rezultatul va fi doar ilustrativ sau didactic. Conceptul conține întreaga structură a lucrării și trebuie să includă imaginea viitorului suport material, chiar și în imaginație. Este non-verbal și adesea artiștii nu vorbesc despre concepte, deoarece cuvintele nu pot exprima poeticitatea ideii. 2. Dezvoltarea conceptului: Această fază presupune maturizarea conceptului în imaginația artistului, care poate dura mai mult sau mai puțin, în funcție de psihologia artistului și alți factori. Este esențială pentru succesul creației. În timpul acestei etape, gândirea artistului se confruntă cu conflicte interioare și multiple subpersonalități care se opun, dar acestea sunt reflectate în lucrarea finală. În acest stadiu, creația cere implicarea întregii energii spirituale a artistului. 3. Materializarea conceptului: Începe procesul efectiv de realizare a lucrării, care implică trecerea conceptului în formă tangibilă. Artistul încearcă să depășească inadecvarea dintre forma materială și conținutul spiritual. Dialogul mental cu publicul și cu imaginile în formare este esențial. Artistul poate renunța să continue dacă materializarea devine inadecvată, iar întreaga lucrare trebuie să permită un dialog între artist și spectator. Metoda artistică nu este un algoritm fix, ci o combinație între rațiune și intuiție, iar raportul între

		aceste elemente variază de la un artist la altul.
7.	Înțelegerea caracterului narativ și simbolic al artei. Cunoașterea principalilor stiluri ce reflectă ideile despre simbol, alegorie și mit. Conștientizarea deosebirilor între simbol, alegorie și mit.	Tema 7. Imaginea artistică. Conceptul general de simbol în artă. Simbolul, alegoria și mitul. Imaginile artistice sunt incomplete, iar acest lucru permite co-creația publicului. În artă, simbolul se află între imaginea artistică, ce are asemănare cu obiectul reprezentat, și semnul, care nu păstrează nici o asemănare cu ceea ce indică. Simbolurile sunt folosite pentru a reprezenta concepte abstracte și complexe într-o formă vizuală. Deși adesea confundate cu alegoria, simbolurile sunt diferite prin faptul că sunt „în rădăcină” cultural și sunt interpretate la nivel inconștient, semnificațiile lor fiind adesea stabile și nealterabile de voința artistului. Alegoria, pe de altă parte, reprezintă o formă de exprimare a ideilor abstracte sau ideilor morale într-o formă concretă, dar este mai rațională și inventată de artist, necesitând comentarii pentru a fi înțeleasă corect. Alegoria este o construcție „nouă” la fiecare utilizare, spre deosebire de simboluri, care au semnificații fixate cultural. Mitul este o formă de narare a unor adevăruri universale sau explicarea fenomenelor naturale printr-o poveste fantastică. Spre deosebire de alegorie, miturile nu sunt create în scopul clarificării unui concept abstract, ci pentru a explica realități culturale și naturale prin povești cu personaje divine sau mitologice. Mitul, asemenea simbolurilor, este parte integrantă a unui sistem cultural și poate avea semnificații multiple, în funcție de contextul în care este interpretat. În artă, simbolurile, alegoriile și miturile sunt folosite pentru a transmite mesaje adânci și abstracte, fiecare având un rol specific în structurarea și înțelegerea operei.
8.	Înțelegerea noțiunii „stil”. Cunoașterea principalilor esteticieni și istorici ai artelor care au analizat problemele stilurilor. Conștientizarea rolului personalității în istoria artelor.	Tema 8. Conceptele de stil artistic, tendință, tehnică și manieră artistică. Istoria artei poate fi văzută ca o serie de stiluri artistice, fiecare definind o epocă culturală. În literatura de specialitate, conceptul de „stil” este abordat din perspective diverse: 1. Modul de construire a formei artistice, ce conferă operei o unitate internă; 2. Unitatea sistemului imagistic, susținută de mijloacele expresive caracteristice unei epoci; 3. Sistemul principiilor gândirii artistice și al modurilor de exprimare imagistică, inclusiv tehnici și structuri formale. Potrivit școlii lui H. Wölfflin, stilul reprezenta un sistem stabil de trăsături formale ale operei de artă. În concepția lui H. Ortega y Gasset, opera de artă cuprinde două elemente: natura obiectivă și formele artistice, care se suprapun asupra acesteia. Astfel, stilul este o combinație a expresivității și

		formalismului. Stilul poate fi interpretat și ca un „tip ideal” al lui Max Weber, o construcție artificială folosită de cercetători pentru claritate, ce nu există în realitate ca atare. Totuși, esența stilului este adesea intuitivă și greu de descris complet. Tipuri de stiluri: 1. Stilul de bază (istoric, epocal), care reflectă spiritul și percepția unei epoci. 2. Stilul școlii artistice (ex. școala sienesei sau venețiene în perioada Renasterii). 3. Stilul unui artist individual (în raport cu noțiunea „manieră”). În timp ce stilul de bază este legat de arta principală a unei epoci, de obicei arhitectura, el poate evolua și se poate adapta pentru a exprima concepte noi. Astfel, în istoria artei, adesea stilul se modifică pentru a servi alte tipuri de conținut. În contrast cu artele vizuale, care tind să urmeze un anumit stil unitar (ex. gotic, clasicism, rococo), în domeniul picturii și literaturii, stilurile individuale sunt mai diversificate și nu se supun unui singur „stil epocal”. Istoria artei, privită ca o istorie a stilurilor, nu necesită în mod necesar cunoașterea autorilor, ci doar analiza evoluției și transformării stilurilor. Această abordare urmărește o istorie „obiectivă” a artei, fără a se concentra pe „motive”, „intenții” sau „valori”.
9.	Cunoașterea particularităților procesului creator și al esenței receptării operei de artă. Conștientizarea rolului filosofului și artistului în dezvoltarea științei despre artă.	Tema 9. Interpretarea operei de artă. Atitudinile artistice ale publicului, receptarea operei de artă. Sunt multe perspective propuse de teoreticieni și esteticieni care au influențat gândirea critică și analiza artei. Interpretarea devine un proces în continuă schimbare, influențat de prejudecățile și contextul spectatorului. Immanuel Kant (1724-1804): În lucrările sale, cum ar fi „Critica rațiunii estetice”, Kant abordează ideea de judecată estetică. El susține că aprecierea unei opere de artă este un proces subiectiv, dar totodată „universal valabil”, în sensul că se presupune că orice persoană poate ajunge la o judecată estetică similară în fața unui obiect artistic, pe baza libertății de percepție și aprecierii pure. Aceasta se leagă de receptarea operei, deoarece Kant subliniază că, deși percepția este subiectivă, există un fundament comun care face ca gustul artistic să fie împărtășit de mai mulți oameni. G. W. F. Hegel (1770-1831): Hegel a propus o viziune evolutivă a artei, afirmând că arta se dezvoltă istoric și că fiecare epocă produce forme de artă care reflectă conștiința și viziunea dominantă a acelei perioade. El vedea opera de artă ca pe un mijloc de manifestare a spiritului absolut. Hegel susține că interpretarea operei de artă este strâns legată de contextul istoric și filozofic al vremii

		respective. Astfel, pentru Hegel, receptarea operei nu poate fi separată de evoluția ideilor în cultura și filosofia vremii. John Dewey (1859-1952): Dewey, în lucrarea sa „Art as Experience”, pune accent pe experiența directă a privitorului și pe interacțiunea activă cu opera de artă. El vede arta ca pe un proces dinamic care implică atât artistul, cât și publicul. Dewey subliniază că receptarea operei nu este un act pasiv, ci unul activ, în care publicul devine o parte integrantă a procesului estetic. Astfel, atitudinile publicului sunt esențiale pentru înțelegerea și evaluarea unei lucrări de artă. Roland Barthes (1915-1980): Barthes, în lucrarea sa „Moartea autorului”, propune ideea că interpretarea operei de artă nu trebuie să fie legată de intențiile autorului, ci de modul în care publicul sau cititorul percepe și înțelege mesajul acesteia. El susține că fiecare spectator poate atribui proprii semnificații unei lucrări, iar aceste semnificații sunt independente de intențiile creatorului. Astfel, receptarea operei devine un act subiectiv și diversificat, iar atitudinile publicului față de artă sunt esențiale în definirea semnificației acesteia. Arthur Danto (1924-2013): Danto a revoluționat înțelegerea artei în perioada contemporană, fiind cunoscut pentru ideea sa că artă nu mai este definită de un stil sau de tehnica utilizată, ci de contextul filosofic în care operele sunt plasate. În viziunea lui Danto, interpretarea operei de artă trebuie să țină cont de discursul cultural și filozofic care o înconjoară. El a propus conceptul de „sfârșitul artei”, susținând că, după apariția artei contemporane, nu mai există un criteriu obiectiv universal pentru a evalua lucrările de artă, iar receptarea operei este acum determinată de înțelegerea culturală a fiecărei epoci. Hans-Georg Gadamer (1900-2002): Gadamer, în „Veritatea și metoda”, a elaborat conceptul de hermeneutică estetică, care pune accent pe dialogul dintre spectator și operă. În acest sens, receptarea operei de artă devine un proces de înțelegere reciprocă între public și opera de artă, în care fiecare spectator aduce propria experiență culturală și istorică. Mai sunt și alte exemple de referință care pot complete această listă.
10	Înțelegerea impactului ideilor despre valoare în creația și receptarea operei de artă. Cunoașterea principalilor exponenți ai științei despre artă din sec. XX-XXI	Tema 10. Axiologia și conflictul valorilor în plan istoric. Interpretarea operei de artă. Axiologia, studiul valorilor în artă, explorează cum valorile estetice, morale și sociale evoluează de-a lungul istoriei și cum influențează interpretarea operei de artă. Aceasta analizează conflictele dintre diferitele valori ce modelează producția și recepția artistică. Istoria artei este marcată de schimbări de valori. De

		exemplu, în perioada Renașterii, arta pune accent pe raționalitate și proporție, în timp ce în Baroc se sublinia emoția și dramatismul. Conflictele valorilor, cum ar fi cele dintre romantism și realism în secolul XIX, au condus la diferențe semnificative în viziunea asupra lumii și în expresiile artistice. Interpretarea unei opere este strâns legată de contextul istoric și cultural. Teoria recepției de Hans Robert Jauss sugerează că interpretarea depinde de orizontul de așteptare al publicului, influențat de valorile și cunoștințele sale. În perioada contemporană, filosofii precum Arthur Danto afirmă că interpretarea este influențată nu doar de valorile estetice, ci și de discursurile filosofice ce însoțesc arta. Conflictul valorilor în artă reflectă schimbările culturale și ideologice, iar interpretarea operei nu poate fi separată de aceste conflicte. Axiologia ajută la înțelegerea modului în care valorile influențează percepția și înțelegerea lucrărilor artistice, subliniind importanța contextului istoric și social în procesul de interpretare.
--	--	--

VIII. ORGANIZAREA LUCRULUI INDIVIDUAL AL STUDENTULUI-DOCTORAND

<i>Nr.</i>	<i>Unități tematice</i>	<i>Lucrul individual al studenților</i>	<i>Ore</i>
1.	Fenomenul artistic. Morfologia artei. Principalele principii de clasificare a artelor.	Însușirea materialului teoretic. Studierea bibliografiei obligatorii. Pregătirea pentru seminar. Tematica orientativă: Teoriile antice despre artă.	20
2.	Conceptul despre artele spațiale și artele temporale.	Însușirea materialului teoretic. Studierea bibliografiei obligatorii. Pregătirea pentru seminar. Tematica orientativă: Teoriile medievale despre artă. Teoria despre proporții. Simbolurile medievale.	20
3.	Conceptul despre artele expresive și artele figurative. Alte concepte artistice.	Însușirea materialului teoretic. Studierea bibliografiei obligatorii. Pregătirea pentru seminar. Tematica orientativă: Știința medievală despre lumină și culoare.	20
4.	Specificul diferitelor genuri de arte.	Însușirea materialului teoretic. Studierea bibliografiei. Ideile lui L.B. Alberti despre artă.	20
5.	Funcțiile artei.	Însușirea materialului teoretic. Studierea bibliografiei obligatorii. Pregătirea pentru seminar. Tematica orientativă: Leonardo da Vinci, artist și savant. Transformarea ideilor despre armonie în epoca renașcentistă.	20
6.	Procesul creativ artistic. Apariția, dezvoltarea și conturarea ideii.	Însușirea materialului teoretic. Studierea bibliografiei.	10
7.	Conceptul general de simbol	Însușirea materialului teoretic. Studierea bibliografiei obligatorii.	10

	în artă. Simbolul, alegoria și mitul.	Pregătirea pentru seminar. Tematica orientativă: Omul în Renaștere. Doctrina clasicistă. Nicola Bualo ca teoretician al artei clasice. Teoria celor trei unități. Pierre Corneille și viziunile sale. Justificarea teoretică a picturii clasicismului. Activitatea Academiei de Arte din Franța. Controversa „anticilor și modernilor” și influența acestora asupra artei clasicismului. Teoreticienii clasicismului din afara Franței.	
8.	Conceptul de stil artistic.	Însușirea materialului teoretic. Studierea bibliografiei obligatorii. Pregătirea pentru seminar. Tematica orientativă: Locul artei în sistemul ideilor iluministe. Învățătura lui Voltaire despre gust. D. Diderot despre frumos. Critica artei în opera lui Jean-Jacques Rousseau.	20
9.	Atitudinile artistice ale publicului, receptarea operei de artă.	Însușirea materialului teoretic. Studierea bibliografiei obligatorii. Pregătirea pentru seminar. Tematica orientativă: Principalele concepte teoretice în istoriografia și estetica universală de la confluența sec. XIX-XX.	20
10	Axiologia și conflictul valorilor în plan istoric.	Însușirea materialului teoretic. Studierea bibliografiei obligatorii. Pregătirea pentru seminar. Tematica orientativă: Preocupări teoretice în studiul artelor românești. Istorici, teoreticieni și esteticieni din sec. XX-XXI.	20
Total ore:			180

IX. EVALUAREA DISCIPLINEI

1. Tipurile, modalități și forme de evaluare

<i>Tipul evaluării</i>	<i>Perioada evaluării</i>	<i>Modalități și forme de evaluare</i>	<i>Ponderea din nota finală</i>
Evaluarea curentă	Pe parcursul semestrului	Evaluare orală: răspunsuri la seminare	60 %
Evaluarea periodică	Testul în săptămâna 7 Evaluarea mixtă în săptămâna 14	Evaluare scrisă: test Evaluare mixtă: prezentarea referatului și bibliografiei la tema cercetării cu comentarii	
Evaluarea semestrială	În perioada sesiunii	Evaluare scrisă: test	40 %

2. Criteriile de apreciere a cunoștințelor/deprinderilor

<i>Notă</i>	<i>Pentru a obține o notă respectivă studentul trebuie:</i>
10 (A)	să cunoască la perfecție materialul teoretic, să realizeze fără greșeli testul să participe activ la toate seminarele, să prezinte referatul și bibliografia

9 (B)	să cunoască bine materialul teoretic, să realizeze testul cu greșeli nesemnificative și să participe la toate seminarii, să prezinte referatul și bibliografia
8 (C)	să cunoască suficient de bine materialul teoretic, să realizeze testul cu anumite greșeli și să participe la trei seminare, să prezinte referatul și bibliografia
7 (D)	să cunoască suficient materialul teoretic, să realizeze la nivel satisfăcător testul și să participe la cel puțin două din seminare, să prezinte referatul și bibliografia
6 (E)	să cunoască satisfăcător materialul teoretic, să realizeze testul cu mai multe greșeli, să participe la cel puțin unul din seminare, să prezinte referatul și bibliografia
5 (E)	să cunoască la un nivel minim materialul teoretic și să realizeze testul cu mai multe greșeli, să prezinte referatul și bibliografia
4 (FX)	să cunoască la un nivel minim materialul teoretic, să realizeze testul final cu foarte multe greșeli, să nu prezinte referatul și bibliografia
3, 2, 1 (F)	să nu cunoască deloc materialul teoretic, să nu realizeze testul final, să nu prezinte referatul și bibliografia

X. BIBLIOGRAFIE

I. Obligatorie

1. Brigalda-Barbas E. Evoluția picturii de gen din Republica Moldova (1945-2000). Chișinău: Ed. Știința, 2002, 111 p.
2. Buzilă V. Arta tradițională din Republica Moldova. Chișinău: Editura Cartier, 2018, 270 p.
3. Belting H. Art History after Modernism. Chicago: The University of Chicago Press, 2003.
4. Boboc A. Hermeneutică și ontologie. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1999.
5. Cassirer E. Filosofia formelor simbolice. Pitești, Paralela 45, 2008. (III vol.). Vol. 1. Fenomenologia limbajului. traducere din limba germană de Adriana Cînta. 320 p.
6. Codoban, A. Comunicarea ca relaționare: virtualizarea identităților. În: A. Codoban, Imperiul comunicării, Ideea, Cluj, 2011.
7. De Solier R. Arta și imaginarul. Traducere de M. și L. Dimov. București: Meridiane, 1991, 384 p.
8. Dragnev L. Colaborări artistice internaționale. In: International Symposium. Creativity Technology Marketing, 2014, UTM. Disponibil online: http://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/7090/Conf_CTM_2014_pg.36-40.pdf?sequence=1&isAllowed=y
9. Eco U. Cum se face o teză de licență. Pontica, 2000.
10. Eco U. Limitele interpretării. Traducere: Ștefania Mincu, Daniela Crăciun. Iași: Polirom, 2016, 314 p.
11. Folkierski W. Între clasicism și romantism: studii despre estetica și esteticienii sec.XVIII. Vol.I, II. București, 1988.
12. Gadamer H.G. – Wahrheit und Methode – Tübingen, 1963. Гадамер Г. Г. Истина и метод: основы философской герменевтики. Москва: Прогресс, 1988, 699 с.
13. Heidegger M. Originea operei de artă, traducere Thomas Kleininger & Gabriel Liiceanu, București, Univers, 1981/1982; ed. Humanitas, 1995.
14. Iacob B.; Rațiu D.-E.; Rațiu M. Discursuri asupra artei: contribuții la studiul artelor vizuale. Cluj-Napoca: Eikon, 2014, ISBN: 978-606-711-094-4
15. Kalashnikova V. A. Theoretical aspects of the system of aesthetic upbringing (on: <https://www.science-sd.com/387-23491>).
16. Kandinsky W. Spiritualul în artă. Traducere de Amelia Pavel. București: Meridiane, 1994.
17. Maxa F. Ostensiunea. Comprehensiune și accept. Cluj-Napoca: Limes, 2007, 183 p.
18. Minissale G. The Psychology of Contemporary Art. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. ISBN 978-1-107-01932-4

19. Rațiu D. E. Disputa modernism-postmodernism. O introducere în teoriile contemporane asupra artei, ediția a II-a revăzută și adăugată. Cluj-Napoca: Ed. Eikon, 2012, 366 p.
20. Rațiu D. E. Moartea artei? O cercetare asupra retoricii eschatologice. Cluj-Napoca: Casa Cărții de Știință, 2000, 128 p.
21. Rocaciuc V. Artele plastice din Republica Moldova în contextul sociocultural al anilor 1940-2000. Chișinău, Ed. Atelier, BonsOffices SRL, 2011, 276 p. cu il. ISBN 978-9975-80-458-5
22. Rocaciuc V. Narațiune și simbol în grafica de carte moldovenească, 1945-2010. Redactor științific Tudor Stăvilă. Chișinău: FE-P „Tipografia Centrală”, 2021, 280 p. Cu il. ISBN 978-9975-47-217-3
23. Rocaciuc V. Graficianul Dumitru Trifan: identitate artistică și perseverență creatoare. In: Dumitru Trifan un filosof al caricaturii. Chișinău: 2022, pp. 46-55
24. Șleahțișchi M. Arta narațiunii românești. Teorii și practici. Chișinău: Cartier, 2020, 96 p.
25. Smith T. Contemporary Art: World Currents. London: Laurence King Publishing, 2011. ISBN-13: 978-0-205-03440-6.
26. Spînu C. Arta decorativă din RSS Moldovenească. Chișinău: Editura *Epigraf*, 2018, 560 p.
27. Stăvilă T. Artele frumoase din Basarabia în secolul al XX-lea. Chișinău: Editura Arc, Combinatul Poligrafic, 2019, 420 p. ISBN 978-9975-0-0519-3
28. Thomas J., Hassan R. The New Media Theory Reader. Maidenhead: Open University Press, 2006. ISBN-13: 978-0335217106
29. Williams G. How to Write about Contemporary Art. London: Thames & Hudson, 2014. ISBN 978-0-500-29157-3
30. Wilson, S. Information arts: intersections of art, science, and technology. Massachusetts: The MIT Press, 2002. ISBN 0-262-23209-X
31. Аверинцев С. Риторика как подход к обобщению действительности. В: Поэтика древнегреческой литературы. М., 1981. ГРОМОВ Е.С. Искусство и герменевтика в её эстетических и социологических измерениях. Санкт-Петербург: Алетейя, 2004, 334 с.
32. Адорно Т. В. Эстетическая теория / Пер. с нем. А. В. Дранова. Москва: Республика, 2001 — (Философия искусства), 527 с.
33. Беляева С. Е. Основы изобразительного искусства и художественного проектирования : учебник для учащихся учреждений нач. проф. образования /С. Е. Беляева. — 7-е изд., стер. — М. : Издательский центр «Академия», 2013. — 208 с., [16] с. цв. ил.: ил.
34. Жуковский В. И. Теория изобразительного искусства / В.И. Жуковский. — Санкт-Петербург : Алетейя, Историческая книга, 2011. — 495 с., [20] с. ил., портр.; 21. — ISBN 978-5-91419-440-3.
35. Маныч Л.М. Общая теория искусств. Конспект лекций по дисциплине «Общая теория искусств» для студентов ВлГУ, обучающихся по направлению 52. 03. 01 Хореографическое искусство (шифр направления, название). Владимир – 2016. Disp
36. onibil: http://op.vlsu.ru/fileadmin/Programmy/Bacalavr_priclad/52.03.01/Metod_doc/Lekcii/Lekcii_Obshaiy_teoriy_iskusstv.pdf
37. Павлова Л. Н., Фролова Е. В. Теория и методика изобразительного искусства. Учебно-методическое пособие. Челябинск: Изд-во ЗАО «Библиотека А. Миллера», 2021, 72 с. Disponibil: <https://dokumen.pub/d174e2c0b0fff6b5f141752295190a03.html>
38. Паранюшкин Р. В. Композиция : теория и практика изобразительного искусства / Р. Паранюшкин. — Изд. 2-е. — Ростов н / Д : Феникс, 2005. — 79, [4] с. : ил. — (Школа изобразительных искусств).
39. Рикёр П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике. Пер. с франц. И.С.Вдовиной. Москва: Канон-пресс-Ц; Кучково поле, 2002, 624 с.
40. Рокачук В. Трансформация этнических символов в книжной графике молдавского художника Георге Врабие. In: *Художник и книга (Часть вторая)*: Коллективная монография (19 марта 2015 года)/ Российская академия художеств [и др.]. – М., 2020. –

88 с.: ил. ISBN 978-5-91187-373-8 УДК 655.533 ББК 76.1 X 98., сс. 64 – 70. ISBN 978-5-91187-373-8

41. Теория искусства: Учебно-методическое пособие для студентов, обучающихся по направлению подготовки «История искусств» / сост. Д. А. Попов. – Саратов, 2019. – 66 с. Disponibil: http://elibrary.sgu.ru/uch_lit/2428.pdf

Suplimentară:

1. Dixon S. Digital performance: a history of new media in theater, dance, performance art, and installation. Massachusetts: The MIT Press, 2007. ISBN-13: 978-0-262-04235-2
2. Guțu A. Este adevărat. Aurel Guțu în rând cu lumea. Chișinău: [s. n.], 2007, 30 p.
3. Guțu A. Sunt Aurel Guțu-Resteu. Chișinău: Unevesul, 2015, 108 p.
4. Fonari V. Hermeneutica literară (Material didactic). Chișinău: CEP USM, 2007, 114 p.
5. Fonari V. Mitologie: suport de curs. Chișinău: Lexon-Prim, 2024. 147 p. ISBN 978-9975-173-11-7.
6. Meredieu de F. Arta și noile tehnologii. București: RAO, 2005. ISBN 973-717-001-6
7. Paul C. Digital art. London: Thames & Hudson, 2003. ISBN 10: 0500203679
8. Quaranta D. Beyond New Media Art. Brescia: Link Editions, 2013. ISBN 13: 9781291376975
9. Simanowski R. Digital Art and Meaning: reading kinetic poetry, text machines, mapping art, and interactive installations. Minneapolis: University Of Minnesota Press, 2011. ISBN 978-0-8166-6737-6
10. Tribe M. New Media Art. Taschen GmbH, 2006. ISBN 978-3-8228-3041-3